

Paskaidrojumi saņemtajiem priekšlikumiem

- I. Definīcijas par VPP;
- II. Finansētāju interešu aizsardzību;
- III. Juridiskās problēmas, kas varētu kavēt īstenot VPP.
- IV. Koncesiju likums kā VPP jumta likums.

I. Definīcijas par VPP:

Atbilstoši juridiskajai tehnikai, lai spētu runāt par VPP citos tiesiskajos aktos, būtu nepieciešams definēt terminu „valsts un privātā partnerība”. Sekojoši, koncesija tiktu definēta kā VPP viens no VPP veidiem.

„Valsts un privātās partnerības” definīcija būtu balstīta uz 2004.gada aprīļa Eiropas Komisijas „Zaļo grāmatu par PPP, publiskiem līgumiem un koncesijām” (*Green Paper on PPPs and Community Law on Public Contracts and Concessions*).

Definīcijas projekts:

„**Valsts un privātā partnerība** – ilgtermiņa līgumiska sadarbība starp publisku personu un privātpersonu, lai nodrošinātu kādas sabiedriski nozīmīgas infrastruktūras objekta būvniecību, rekonstrukciju vai uzturēšanu vai kāda pakalpojuma sniegšanu, piesaistot privātā sektora resursus un savstarpēji dalot riskus.”

II. Finansētāja intereses.

Lai aizsargātu finansētāja (kreditora) tiesības, EM uz likumprojekta 2.lasījuma izskatīšanu Tautsaimniecības komisijā bija iesniegusi sekojošus *Latvijas Komerbanku asociācijas* un *PPP asociācijas* priekšlikumus:

1. Papildināt likumprojekta 1.pantu ar jaunu 7.punktu:
„Finansētājs - finanšu institūcija, kas koncesijas līguma izpildes nodrošināšanai izsniedz finansējumu koncesionāram.”
Turpmāko grozījumu veiksmīgai redakcijai nepieciešams noteikt finansētāja definīciju, jo finansētājs ieņem svarīgu lomu koncesijas projektu īstenošanā, jo pasaules prakse rāda, ka vidēji 90% no koncesijas līguma izpildes nodrošinājuma

finansējuma ir kredītresursi.

2. Papildināt 9.panta otro daļu ar jaunu 12. punktu, attiecīgi pārnumurējot nākamos punktus „koncedenta - finansētāja līguma projekts, kurā ietverti šī likuma ___pantā minētie nosacījumi;” Koncedenta un finansētāja līguma projekta pievienošana nolikumam atvieglotu līguma saskaņošanas procedūru, kā arī pretendenta finansētājs varētu savlaicīgi izvērtēt, vai piedalīties attiecīgā projekta finansēšanā.
3. Grozīt 9.panta otrās daļas 12.apakšpunktu (ja tiek iestrādāts iepriekšējais priekšlikums, tad 13. apakšpunktu), papildinot to ar noteikumiem par koncedenta un finansētāja līgumu: „12) koncesijas līguma un koncedenta - finansētāja līguma noteikumi, kurus nedrīkst mainīt, saskaņojot šos līgumus;”
4. Papildināt 9.panta otro daļu ar jaunu apakšpunktu, attiecīgi pārnumurējot nākamos punktus: „Kompensācijas apmērs par ieguldījumiem koncesijas resursos un šī likuma 33.panta 9.punktā minētās mantas nodošanas apmērs koncedentam vai jaunajam koncesionāram un kārtība, kādā tiek veikta kompensācijas samaksa”. Kompensāciju apmēru nepieciešams norādīt arī nolikumā (ne tikai koncesijas līguma projektā) – kompensāciju apmērs ir viens no finansu nosacījumiem.
5. Papildināt likumprojektu ar jaunu pantu šādā redakcijā, attiecīgi pārnumurējot nākamos pantus:

„___pants. Koncedenta - finansētāja līgums

- (1) Gadījumā, ja koncesionārs koncesijas līguma izpildes nodrošināšanai piesaista finansētāju, koncedentam ir jānoslēdz līgums ar finansētāju, ja to prasa koncesionārs.
- (2) Koncedenta - finansētāja līgums nedrīkst būt pretrunā ar koncesijas līgumu.
- (3) Koncedenta - finansētāja līgumā ietver šādus nosacījumus:
 1. Kompensācijas apmērs par ieguldījumiem koncesijas resursos un šī likuma 33.panta 9.punktā minētās mantas nodošanas apmērs koncedentam vai jaunajam koncesionāram un kārtība, kādā tiek veikta kompensācijas samaksa;

2. kārtība, kādā koncedents šī panta 5.punktā minētās kompensācijas samaksas pienākumu nodod jaunajam koncesionāram;
3. savstarpējā informācijas apmaiņas kārtība par paredzamajām izmaiņām koncesijās līgumā;
4. citi pušu noteiktie nosacījumi.

Daudzu valstu likumdošanā noteikts, ka koncedents un finansētājs slēdz „tiešu līgumu”. Minētais līgums ir sava veida nodrošinājums finansētājam. Šī brīža redakcijā „tiešā līguma” slēgšana nav aizliegta. Tomēr, nenosakot šāda līguma noslēgšanas pienākumu likumā, pastāv risks, ka koncedents nevēlēsies slēgt „tiešo līgumu” ar finansētāju, jo tam varētu tikt pārņemta tā pilnvaru pārsniegšana. Turklāt, ir nepieciešams noteikt koncedenta un finansētāja savstarpējo sadarbību daudzos jautājumos, kā arī noteikt savstarpējas finansiālās attiecības, ko nav iespējams regulēt normatīvā līmenī.

6. Izteikt 17.pantu šādā redakcijā:

„17.pants. Koncesijas līguma un koncedenta - finansētāja līguma projektu saskaņošana

- (1) Komisija uzaicina uz pārrunām pretendentu, kurš saskaņā ar šī likuma 16.pantu ir ieguvis visaugstāko novērtējumu, un tā norādīto finansētāju. Pārrunas nedrīkst noritēt par tiem koncesijas līguma un koncedenta - finansētāja līguma nosacījumiem, kas koncesijas līguma slēgšanas tiesību iegūšanas procedūras nolikumā ir noteikti kā nemaināmie noteikumi.
- (2) Ja pretendents, kas saskaņā ar šī likuma 16.pantu ir ieguvis visaugstāko vērtējumu, atsakās slēgt koncesijas līgumu vai netiek saskaņoti koncedenta un finansētāja līguma nosacījumi un pretendents nav norādījis citu finansētāju, komisija ir tiesīga aicināt uz pārrunām tos pretendentes, kas saskaņā ar šī likuma 16.pantu ir nākamie visaugstāk novērtētie, un to finansētājus.
- (3) Ja komisija pārrunās nevienojas ar šī panta pirmajā un otrajā daļā minētajiem pretendentiem vai to finansētājiem, komisija pārtrauc koncesijas līguma slēgšanas tiesību iegūšanas procedūru un nosūta šī likuma 19.pantā minēto paziņojumu.”

Ja nolikumam ir pievienots koncedenta - finansētāja līguma projekts, jābūt paredzētai arī šī līguma saskaņošanas kārtībai. Pārrunām jābūt trīspusējām, jo koncedenta un finansētāja līguma noteikumi nevarēs būt pretrunā koncesijas līgumam. Vienlaicīgi puses arī vienojas par koncedenta un finansētāja līguma nosacījumiem.

Neesot tiešam līgumam starp finansētāju un publisko partneri, finansētājs nav aktīvs koncesijas projekta dalībnieks, tam netiek dotas nekādas tiesības savu interešu aizsardzībai. Tas, savukārt, nepastāvot nekādam nodrošinājumam, finansētājam liek uzņemties ļoti lielu risku (faktiski, paļauties tikai uz koncesionāra godprātību un spēju izpildīt savas saistības) un to finansētāji nebūs gatavi darīt.

7. Papildināt likumprojekta 33.pantu ar jaunu 10.punktu, attiecīgi pārnumurējot nākamos punktus: „10) kompensācijas apmērs par ieguldījumiem koncesijas resursos un šī likuma 33.panta 9.punktā minētās mantas nodošanas apmērs koncedentam vai jaunajam koncesionāram un kārtība, kādā tiek veikta kompensācijas samaksa;”

Pašreizējā redakcijā nav paredzēti kompensācijas mehānismi līguma pirmstermiņa izbeigšanas gadījumā, kā koncesionāram tiek atlīdzināts par veiktajiem ieguldījumiem un labumu, ko tas devis koncedentam. Koncesijas resursi var būt ievērojami uzlaboti, tādēļ to bezatlīdzības nodošana atpakaļ nav pieļaujama. No vienas puses, koncesionāram jānes atbildība par savu pienākumu nepildīšanu un līguma laušana nedrīkstētu izrādīties ekonomiski izdevīgākais risinājums. Tomēr, nav pieļaujams, ka koncedents iedzīvojas uz koncesionāra rēķina (pat ja koncesionārs būtiski pārkāpis koncesijas līgumu). Koncesionārs var būt ieguldījis publiskajā īpašumā ievērojamus līdzekļus, tai skaitā no finansētāja saņemtos, un ir taisnīgi, ka koncesionārs ir tiesīgs saņemt atpakaļ vismaz daļu no saviem ieguldījumiem.

III. **Juridiskās problēmas, kas varētu kavēt īstenot VPP:**

Ekonomikas ministrija ir izanalizējusi galvenos šķēršļus, kas varētu kavēt īstenot valsts un privāto partnerību, nepieciešami grozījumi šādos tiesību aktos:

➤ **Valsts un pašvaldību īpašuma privatizācijas un privatizācijas sertifikātu izmantošanas pabeigšanas likumā;**

Jāaizstāj šī likuma 22.panta pirmajā daļā vārdus „likumā noteiktajā kārtībā vai iznomāti” ar vārdiem „likumā noteiktajā kārtībā, iznomāti vai nodoti bezatlīdzības lietošanā Valsts un privātās partnerības gadījumā, ja, saskaņā ar Publisko iepirkuma likumu, ir saņemta Ministru kabineta atļauja”. Tādējādi tiktu novērsta lielākā problēma DBFO (no angļu valodas – projektē – būvē – finansē – apsaimnieko) veida līgumu īstenošanai, kur pašvaldība piedalās ar savu zemi. Jo likums „Par valsts un pašvaldību finanšu līdzekļu un mantas izšķērdēšanu novēršanu” nosaka, ka publiskie finanšu līdzekļi un manta tiek nodots citām personām lietošanā par iespējami augstu cenu, ja citos likumos vai Ministru kabineta noteikumos ir atļauts valsts vai pašvaldību mantu nodot bezatlīdzības lietošanā.

Šis likums šobrīd ir atvērts un Ekonomikas ministrija ir sagatavojusi grozījumu redakciju.

➤ **Publisko iepirkumu likumā;**

1. Jāparedz VPP resursi, (tai skaitā zemi, var nodot bezatlīdzības lietošanā, ja valsts vai pašvaldība piedalās projektā ar savu zemi).

2. Jāparedz finanšu – ekonomisko aprēķinu nepieciešamība, līdzīgi kā tas ir noteikts Koncesiju likumprojektā. Nepieciešams noteikt iesniedzamos dokumentus uz Ministru kabinetu atļaujas saņemšanai (šo prasību nosaka likuma 67.pants), ieskaitot obligātos finanšu - ekonomiskos aprēķinus. Ministru kabineta lēmuma saņemšanai pasūtītājam ir jāiesniedz attiecīgās nozares ministrijai projekta virzīšanai šādi dokumenti:

1) Kopsavilkums par projektu, kurā iekļauta atsauce uz

- normatīvajiem aktiem, kas ietekmē konkrēto projektu;
- 2) Projekta finanšu - ekonomiskie aprēķini;
 - 3) Pasūtītāja lēmums par projekta virzību, izmantojot VPP modeli;
 - 4) Ministru kabineta rīkojuma projekts;
 - 5) Citi dokumenti, kas parāda projekta veiksmīgu realizāciju.

3. Jānosaka sarunu procedūras piemērošana arī attiecībā uz gadījumiem, kad nav iespējams noteikt cenu. Būtu jāpaplašina sarunu procedūras piemērošana, papildinot likuma 62.panta pirmo daļu ar jaunu 4.punktu šādā redakcijā: „4)VPP projektos, kad veicamo darbu raksturs un saistītie riski neļauj iepriekš noteikt kopējo pasūtījuma summu”.

4. Jānosaka konkursa dialoga kā jaunas procedūras ieviešana. Konkursa dialogs ir iepirkuma procedūra, kurā katrs kandidāts ir tiesīgs prasīt, lai tam ļauj piedalīties, un kurā pasūtītājs uzsāk dialogu ar procedūrā pielaistajiem kandidātiem (to skaits nevar būt mazāks par trim), lai izstrādātu vienu vai vairākas pasūtītāja prasībām atbilstošas alternatīvas un aicinātu kandidātus iesniegt piedāvājumus, no kuriem izvēlas atbilstošāko. Tādējādi tas ļautu pasūtītājam apspriesties ar kandidātiem, noformulējot visoptimālākās prasības no pasūtītāja puses.

➤ **Likumā „Par atjaunotā LR 1937. gada Civillikuma ievada, mantojuma tiesību un lietu tiesību daļas spēkā stāšanās laiku un kārtību”;**

Grozīt šī likuma 14.panta pirmās daļas 5.punktu, nosakot, ka ēkas par patstāvīgu īpašuma objektu uzskatāms tikai laikā, kamēr ir spēkā ne tikai zemes nomas līgums, bet darījums, uz kā pamata zeme tiek nodota lietošanā.

➤ **Likumā „Par uzņēmumu ienākuma nodokli”;**

Grozīt šī likuma 13.panta septīto daļu, definējot finanšu nomu un attiecinot nolietojuma, rekonstrukcijas, uzlabošanas izmaksu norakstīšanu uz finanšu nomas gadījumiem.

- **Ministru kabineta 2005.gada 1.marta noteikumos Nr.155 „Noteikumi par budžetu izdevumu klasifikāciju atbilstoši ekonomiskajām kategorijām”;**

Izdarīt grozījumu ar ko tiktu ieviests attiecīgs VPP kods. VPP jomā būtu jārisina arī jautājums par šāda veida saistību uzskaiti. Šis jautājums tiek skatīts Ekonomikas ministrijas izveidotajā darba grupā „Par valsts un privātās partnerības projektu uzskaites darba grupas izveidošanu”, kurā piedalās arī Finanšu ministrijas, Valsts kases, Latvijas Bankas, Satiksmes ministrijas un Centrālās statistikas pārvaldes pārstāvji.

- **Ministru kabineta 2004.gada 10.augusta noteikumos Nr.700 „Koncesijas līgumu reģistrācijas, uzskaites un kontroles kārtība”;**

Papildināt minētos noteikumus ar jaunu 4¹.punktu, paredzot, ka koncesiju līgumu reģistrēt ir pienākums koncedentam un koncesionāram kopā. Papildus, lai aktualizētu koncesijas līgumu reģistrēšanas nozīmi, Koncesiju likumā būtu jānosaka, ka koncesiju līgums pret trešajām personām iegūst likumīgu spēku vienīgi pēc tā reģistrēšanas Uzņēmumu reģistrā.

IV. Koncesiju likums kā VPP jumta likums:

Koncesiju likums kā PPP jumta likums ir **ilglaicīgs process** un vairākus jautājumus, kas tiktu iekļauti VPP likumā, **jau regulē citi likumi**, taču VPP likumā varētu būt sekojošs saturs:

Problēma	Situācijas apraksts
VPP specifisko terminu definīcijas neesamība	Nevienā spēkā esošajā normatīvajā aktā nav VPP specifisko terminu definīcijas, piemēram, VPP, ieguldījumam atbilstošā vērtība, u.c.. Publiskā iepirkuma likuma 67.panta trešā daļa piemin, bet nedefinē VPP.
VPP veidu apraksts	Nav definēti VPP veidi, tādejādi ar VPP var saprast gandrīz jebkuras publiskā un privātā sektora attiecības – ilgtermiņa noma, vadības līgumi, kopuzņēmumi, koncesijas, kombinētie

	būvniecības un pakalpojumu līgumi utt..
VPP projektu (līgumu) uzskaite	Koncesiju līgumus reģistrē Uzņēmumu reģistrs. Pārējie VPP līgumi netiek uzskaitīti. Ņemot vērā Eiropas valstu pieredzi, varam plānot, ka nākotnē pieaugs VPP projektu realizācijas nepieciešamība, tad būs arī nepieciešams visas šīs saistības reģistrēt un uzskaitīt. Pašreiz ir paredzēts tikai saņemt MK atļauju VPP līguma termiņam (Publisko iepirkumu likuma 67.panta trešā daļa), bet netiek noteikta to uzskaite un reģistrācija. VPP uzskaiti nodrošināt prasa arī EUROSTAT.
Budžeta izdevumu ekonomiskā klasifikācija	Valsts un pašvaldību institūciju budžeta izdevumu ekonomiskā klasifikācijā nav tieši paredzēts izdevumu kods VPP projektu finansēšanai.
Partnerības ilgums	Koncesiju un Publisko iepirkumu likums pieļauj partnerību līdz 30 gadiem, tomēr, ņemot vērā ārvalstu pieredzi, nākotnē var rasties nepieciešamība pēc ilgāka partnerības perioda, piemēram, Francijā tilta izbūvei un apsaimniekošanai koncesijas ilgums ir 78 gadi (t.sk. 3 gadi būvniecībai).
Finanšu ekonomiskie aprēķini	Nav noteikti (ar normatīvo aktu palīdzību) VPP projektu finanšu un ekonomisko aprēķinu nepieciešamība (izņemot koncesijas) pirms VPP projekta uzsākšanas. Citu valstu pieredze parāda, ka pirms VPP projektu realizācijas uzsākšanas, valstiski ir apstiprināta šo aprēķinu nepieciešamība un metodika.
Ieguldījumam atbilstošā vērtība (IAV)	Nav noteikts, vai projektu var realizēt, ja IAV aprēķins ir negatīvs. Piemēram, MK akceptu ir saņēmis Ventspils pilsētas un rajona policijas pārvaldes administratīvās ēkas celtniecības projekts, kura IAV aprēķins ir negatīvs. Savukārt ārvalstu pieredze rāda, ka VPP projekts var tikt realizēts tikai tad, ja IAV aprēķins ir pozitīvs.
Konkursa dialogs jeb sarunu procedūra	Publisko iepirkumu likums neparedz konkursa dialogu, kaut gan ES iepirkuma direktīvas to pieļauj un prasa. Ņemot vērā VPP projektu sarežģītību un grūtības precīzi definēt iepirkuma priekšmetu būtu nepieciešamība pieļaut konkursa dialoga pielietojumu VPP iepirkuma gadījumā.
MK iesniedzamie dokumenti	Publiskā iepirkuma likuma 67.panta trešā daļa ¹ nosaka MK lomu VPP projekta termiņa noteikšanā, bet nenosaka kāda dokumentācija projekta realizētājam ir jāsaņem MK atļaujas saņemšanai. Projektu realizētājiem un uzraugiem pašreiz ir pieejams vienīgi Ekonomikas ministrijas skaidrojums.
Zemes nodošana lietošanā	Saskaņā ar likumu „Par valsts un pašvaldību finanšu līdzekļu un mantas izšķērdēšanas novēršanu” pašvaldības manta atsavināma un nododama īpašumā vai lietošanā citai personai par iespējami augstāku cenu. Bezatlīdzības lietošanā valsts vai pašvaldības mantu aizliegts nodot. VPP projektu ideja neatbalsta pašvaldības pelnīšanu uz nomas maksas rēķina, bet gan ieguvums ir no privātā partnera investīcijām un uzceltajām ēkām, kā arī sniegtajiem pakalpojumiem.
Pamatlīdzekļu	Likums „Par uzņēmumu ienākuma nodokli” nosaka, „ja

¹ Publisku pakalpojumu līgumu slēdz uz laiku, ne ilgāku par pieciem gadiem. Pakalpojumu līgumus valsts un privātās partnerības gadījumos var slēgt uz laiku līdz 30 gadiem, ja noteiktais termiņš būtiski nepieciešams līguma pastāvēšanai un ja par to katrā konkrētā gadījumā ir lēmis Ministru kabinets.

noma	<p>pamatlīdzekļi ir nomāti ar izpirkuma tiesībām, to nolietojuma un rekonstrukcijas, uzlabošanas un atjaunošanas izmaksas noraksta tā, it kā pamatlīdzekļi būtu nomnieka īpašums.”</p> <p>Nepieciešams definēt finanšu nomu un attiecināt nolietojuma, rekonstrukcijas, uzlabošanas izmaksu norakstīšanu uz finanšu nomas gadījumiem.</p> <p>Ja pamatlīdzekļu nomas līgumā nav paredzētas izpirkuma tiesības, nomniekam nav tiesības norakstīt attiecīgo pamatlīdzekļu nolietojumu uzņēmumu ienākuma nodokļa vajadzībām. Izveidojas acīmredzama neatbilstība starp nomāto pamatlīdzekļu finanšu uzskaiti un aplikšanu ar nodokļiem: nomnieks drīkstēs atspoguļot nomātos pamatlīdzekļus savā finanšu uzskaitē un aprēķināt nolietojumu finanšu uzskaites vajadzībām, bet nedrīkstēs rēķināt nolietojumu nodokļu aprēķināšanas vajadzībām.</p>
------	---